

סוטה מו-א

עניין: ולא הנחננוהו בלא לוייה

מהר"ל נתיב גמילות חסדים פ"ה

מהר"ל חידושי אגדות

ולא פטרנוהו בלא לוייה שכל שאינו מלוה כאלו שופך דמים. פי' זה, כי כח האדם הוא יותר כאשר הוא תוך כלל בני אדם שאז יש לו כח הרבים, וכאשר האדם הוא יחידי נפרד יש לו כח פרטי ואז פגעים פוגעים בו, ולכך כאשר מלוין אותו כאשר נפרד מן הבריות ואין מניחין אותו לצאת עד שעור מיל, או מה שהוא הלוייה, שאי אפשר להם להיות תמיד עמו וצריכי' להיות בביתם, וזה מורה כי [אינו פרטי רק הרבים] מתחברים אליו, ואז יש לו חבור ודבוק למעלה ג"כ עד שגם העליונים גם הש"י מתלויים אליו בדרך, ואם מניחין אותו לצאת יחידי הרי נחשב יחיד וכאלו אין לו שם בכלל הבריות, ואז פגעים שולטים עליו, ולכך אמרו בסמוך שכל אשר מלוין אותו אינו ניווק, שהרי הלוייה מורה שהוא תוך הכלל, וכאשר הוא תוך הכלל אף העליונים מתלויים אליו עד שאינו ניווק כאשר הוא תוך הכלל, אבל אם אין מלוין אותו כאלו שופכי דמים, כי האמת הוא שהרי כל אדם תוך הכלל, וכאשר מניחין אותו לצאת ואין מלוין אותו, הרי נוטלים ממנו כחו אשר יש לו לכל אדם, ולפיכך נחשב דבר זה כאלו שופכי דמים, ולכך אמר ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו לא בא לידינו ולא פטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו ולא פטרנוהו בלא לוייה, כי כל אשר הניחוחו ולא השגיהו עליו כאלו אין לו חלק בכלל, והרי מוציאין אותו מן הכלל בני אדם, ודבר זה נקרא שפיכת דמים כאשר היו מבטלים כחו ואתרע מזליה (**).

מצות הלוייה הוא ג"כ מן גמילות חסדים. בפרק עגלה ערופה (סוטה מ"ו, ב') זקני אותה העיר רוחצין את ידיהם במים על מקום עריפתה של עגלה ואומרי' ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו וכי עלתה על לבנו שזקני בית דין שופכי דמים הם אלא לא בא לידינו ופטרנוהו ולא ראינוהו הנחננוהו, תנא לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו ופטרנוהו בלא לוייה, כהנים אומרים כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' וגו' ויכפר להם הדם שאין ת"ל ויכפר להם הדם ומה ת"ל ולכפר להם הדם אלא רוח הקודש מבשרתן אימתי שתעשו כן נכפר להם הדם. פירוש זה כי הישוב הוא לאדם שנאמר (תלים קט"ו) והארץ נתן לבני אדם, וכל אשר נתן לאדם אין מושלים כ"כ אשר הם מחריבים ומפסידים הישוב כמו גולנים ולסטים ורוחות רעות וכל המזיקים אינם מושלים שם. והיינו דאמרינן שם רב כהנא אלוייה לרב שימי בר אשי מפום נהרא עד בי צינייתא דבבל כי מטו התם אמר ליה ודאי דאמרייתו הני צינייתא דבבל איתנהו משני אדם הראשון ועד השתא א"ל אדכרתן מלתא דרבי יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב ארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם וכי מאחר דלא עבר היכן ישב ומאחר שלא ישב היכן עבר אלא לומר לך ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתיישבה ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתיישבה. ומה ענין זה אל מה שהיה מלוה אותו, אבל כיון שהמצוה של לוייה מפני כי כל היוצא מן הישוב שם שולטים המזיקים לאדם ולכך אמר בודאי דאמרייתו כי הני צינייתא דבבל מימות אדם הראשון, כלו' כי יש מקומות מסוגלים לישוב יותר מן מקומות אחרים, עד כי הני צינייתא דבבל מימות אדם הראשון הם ראוי' לישוב. והיה מרמו לו כאשר הגיעו לצינייתא דבבל, ששם אין צריך לוייה כ"כ ומשם היה חזור למקומו, אבל אותם מקומות שאינם מסוגלים לישוב ואין ישוב בני אדם שם צריך בהם לוייה ושמירה יותר, והשיב לו כי אדם הראשון אשר ממנו יצאו כלל בני אדם, והוא נחשב כמו כלל בני אדם שהרי שמו היה אדם ועליו נאמר השמים שמים לה' והארץ נתן

לבני אדם, ולפיכך כל ארץ שגזר עליה לישוב נתיישבה. ופי' הגיורה הזאת אינה גיורה בדבור כי למה יגזור על זה ולא יגזור על זה, אלא שהישוב הוא לפי ענין האדם. כי תמצא באדם יש אבר שהוא עיקר האדם כמו הראש, וכנגד זה הוא בארץ גם כן מקום שהוא ראש ומעולה מן כל הארץ והוא ארץ ישראל, זכנ יש אבר שהוא אינו חשוב כ"כ וכך הוא בארץ, שעל זה נאמר כל ארץ שגזר עליו אדם הראשון להתיישב נתיישב כי הישוב הוא לפי האדם, וכן אמרו בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ל"ח, ב') אדם הראשון נברא ראשו מא"י שנק' ראש עפרות תבל, ויש דבר באדם שאינו נחשב כלל וכנגד זה יש בארץ שהוא אינו ישוב כלל. ולפיכך הנהו צינייתא הם מימות אדם הראשון, ר"ל שגם הם מן גיורות אדם הראשון ששייך אליו הישוב וצינייתא דבבל שם שולט האדם כמו שבארנו. והנה מפני זה צריך האדם אל לוייה כאשר הולך במקום שלא גזר עליו אדם הראשון לישוב ואין האדם שולט שם והאדם הוא יחידי והוא נבדל מן הישוב אשר שם כח האדם וצריך לוייה, אע"ג שלא התלוה עמו כל הדרך סוף סוף היה לו לוייה בדרך הוזה שהוא הולך עליו ואין מושלים בו הדברים אשר מושלים בדרך שאינו מן הישוב כאשר יש לו לוייה, ועוד זה האדם נברא בצלמו של אלהים, וכאשר האדם יש בו צלם אלהים אז נאמר ודרו בכל חית הארץ והכל יראים מלפניו אף המזיקים אינם מושלים בו, וכן כתיב (בראשית ט') ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ, ומהו למדו (שבת קנ"א, ב') תינוק בן יומו חי אין צריך לשמור אותו מן העכברים עוג מלך הבשן כשמת צריך לשמור אותו, והכל הוא בשביל צלם האלהים הוזה שיש באדם שראוי לכבוד, ולפיכך כאשר יוצא לדרך ובני אדם מלוין אותו בדרך שהוא הולך עליו, דנותנין אל צלמו כבוד שאין מניחין אותו שיצא בלבדו והוזה שנותנין לו לוייה בדרך ולכך נשאר הכבוד בדרך הוזה, ואם אין מלוים כאלו שופכי דמים, פירוש שנוטלים ממנו צלמו אשר האדם נברא בצלם אלהים, ובבטול הצלם זה עצמו שפיכות דם לגמרי שהרי יש בטול אל הצלם הוזה וכתוב (שם) שופך

